

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
13/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle liikuntalaiksi

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Sivistysvaliokunta on 6 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt hallituksen esityksen eduskunnalle liikuntalaiksi (HE 190/2014 vp) työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle lausunnon antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö, hallinto- ja suunnitteluosaston tasa-arvoyksikkö

- ylitarkastaja Heidi Sulander, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylilääkäri Harri Lindholm, Työterveyslaitos
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Jenni Tuominen, Monika-Naiset liitto ry
- erityisasiantuntija Karoliina Ketola, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry
- esteettömyysasiamies Harri Leivo, Vammaisfoorumi ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— työ- ja elinkeinoministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi liikuntalaki, jonka keskeisinä tavoitteina on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansallais- ja seuratoimintaa sekä huippu-urheilua samoin kuin liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. Tavoitteen toteuttamisen keskeisinä lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuuri-

suus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Sivistysvaliokunta on pyytänyt työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoa koskien esityksen vaikutuksia työterveyden edistämiseen liikunnalla ja työurien pituuteen sekä kansalaisten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää lakiehdotuksen kirjauksia tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta erittäin tärkeinä ja hyvinä. Valiokunta katsoo, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden to-

teutumisessa liikunnassa ja urheilussa on edelleen merkittävästi kehitettävää.

Valiokunta korostaa vähemmistöjen ja erityisryhmien, kuten vammaisten, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien, maahanmuuttajataustaisten ja vähemmistössä olevaan sukupuoleen kuuluvien, yhdenvertaisuuden edistämistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että lain soveltamisessa korostetaan syrjinnän ehkäisemistä järjestöissä ja liikuntapaikoilla sekä koulu- ja opiskelijaliikunnassa.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota naisten alhaiseen osuuteen liikunta- ja urheilujohtamisessa ja valmennuksessa. Vuonna 2014 liikunta- ja urheilujärjestöjen johdossa naisia on alle kolmasosa (29 %). Lajiliittojen hallitusten jäsenistä naisia on 28 % ja esimerkiksi Suomen Jääkiekkoliiton hallituksessa ja Hiihtoliiton johdossa ei ole lainkaan naisia. Myös valmentajissa naisia on vähän.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat liikuntalakiehdotuksen 2 §:n mukaan lain soveltamista ohjaavia yleisiä periaatteita, jotka tulee ehdotetun lain 10 §:n mukaan ottaa huomioon myös liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuutta harkittaessa sekä 11 §:n mukaan valtionavustuksen määrän harkintaperusteena. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hyvänä, että yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen tartutaan myös resurssiohjauksen keinoin. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtionavustusta saavan järjestön päättävien elinten nykyistä tasaisempi sukupuolijakauma ja vähemmistöryhmien edustus ovat keskeisessä asemassa järjestön avustuskelpoisuutta ja avustuksen määrää harkittaessa.

Liikunnan kasvavat kustannukset ovat keskeinen tasa-arvoon vaikuttava tekijä. Terveiden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ja suositusten mukaisen fyysisen aktiivisuuden toteutumisessa on suuria väestö- ja ikäryhmäkohtaisia eroja, ja sosioekonomiset erot liikunnan harrastamisessa ovat lisääntyneet. Erityisesti tämä näkyy lasten ja nuorten liikuntaharrastusten eroissa perheen sosioekonomisen aseman mukaan. Valiokunta korostaa julkishallinnon vastuuta tarjota hinnoittelultaan kohtuullisia liikuntapalveluita kaikille kansalaisille siten, että myös pienituloisten

perheiden lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ohjattuihin liikuntapalveluihin.

Esityksessä todetaan (s. 21), että liikuntalain uudistuksella pyritään turvaamaan valtionavustukset sellaisille järjestöille, joiden tarkoituksena on nimenomaisesti liikunnan edistäminen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että fyysisen passiivisuuden vähentämiseen liittyvää asiantuntemusta ja vaikutusmahdollisuuksia on myös esimerkiksi kansanterveysjärjestöillä ja erityisryhmien liikuntajärjestöillä, joilla on oman kohderyhmänsä liikuntatarpeisiin liittyvää erityisosaamista. Valiokunta korostaa, että tällaiset järjestöt tulee pitää valtionavustuksen piirissä.

Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin voidaan lakiehdotuksen 13 §:n mukaan myöntää avustusta valtion varoista. Valiokunta korostaa, että valtionavustusten myöntämistä harkittaessa tulee rakennushankkeen esteettömyys huomioida laaja-alaisesti mukaan lukien pysäköintipaikat. Tämä tarkoittaa sitä, että liikuntatiloissa huomioidaan liikkumis- ja toimimisesteiset henkilöt sekä liikuntatapahtumien katsojina, tilojen käyttäjinä eli liikunnan harrastajina, työntekijöinä että urheilijoina. Valiokunta korostaa, että liikuntapaikkojen tulee olla paitsi maantieteellisesti ja fyysisesti helposti saavutettavissa myös muutoin kaikille avoimia matalan kynnyksen liikuntapaikkoja, joissa liikkumista ja lajeja voi harrastaa myös omatoimisesti.

Esityksessä on huomioitu hyvin omatoimisten lähiliikuntapaikkojen, kuten ulkoilureittien, metsien ja kevyen liikenteen väylien, tärkeä merkitys kaikkien kansalaisten liikuntamahdollisuuksien perustekijänä. Nämä mahdollisuudet on valiokunnan mielestä turvattava esimerkiksi kaavoituksen keinoin. Työmatkaliikunnan lisäämiseksi tulee kevyen liikenteen väylien käytettävyyteen ja turvallisuuteen kiinnittää erityistä huomiota.

Työterveys ja työurien pidentäminen

Liikunnalla on keskeinen rooli työ- ja toimintakykyä uhkaavien tai heikentävien sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa. Työntekijöiden liikunta-aktiivisuuden on todistettu olevan yh-

teydessä vähentyneisiin sairauspoissaoloihin ja terveydenhuoltokuluihin, lisääntyneeseen tehokkuuteen ja pidempiin työuriin. Liikunnalla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia myös aivoterveeyteen.

Työntajat tukevat laajasti työntekijöiden liikuntaa. Strategisen hyvinvoinnin johtaminen Suomessa 2014 -tutkimuksen mukaan 91 % työnantajista tuki taloudellisesti tai järjesti työpaikkaliikuntaa. Työssä käyvien ja toimialojen välillä on kuitenkin eriarvoisuutta. Vähäisintä liikunnan tuki on rakentamisen toimialalla. Myös modernin työn piirteet, kuten matkatyö, vuorotyö, epäsäännölliset työajat ja työkuormituksen sykliisyys, vaikuttavat eri tavoin mahdollisuuksiin hyödyntää liikuntapalveluja.

Valiokunta korostaa työterveyshuollon merkitystä työssäkäyvien terveyden ja liikunnan edistämisessä. Työnantajan, työntekijän ja työterveyshuollon yhteistyö parantaa myös liikuntaan liittyvien toimien tehokkuutta ja laatua. Suunnatut terveystarkastukset riskiryhmille ja työkykyä tukeva terveystuennitelma ovat tehokkaita työterveyttä edistävän liikunnan työkaluja. Valiokunta pitää tärkeänä, että liikuntalain soveltamisessa korostetaan myös tätä näkökulmaa erityisesti, kun tavoitteena on työurien jatkaminen.

Valiokunta korostaa aktiivisen vapaa-ajan liikunnan lisäksi myös työssä liikkumista ja työmatkaliikuntaa edistäviä toimia työterveyden ylläpitäjinä. Erityisen tärkeää on vähän liikkuvien fyysisen aktiivisuuden tukeminen esimerkiksi taukoliikunnalla, sallimalla käyttää osan työaikaan liikuntaan ja liikuntatilojen tarjoamisella työpaikalla.

Valiokunta korostaa, että liikunnalla ja fyysisen aktiivisuuden ylläpitämisellä on myös merkittävä psyykkistä toimintakykyä ylläpitävä ja parantava ulottuvuus. Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden aiheuttajana mielenterveyden ongelmat ovat tuki- ja liikuntaelinsairauksien lisäksi merkittävimmät sairausryhmät. Liikunta ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen ovat osa näiden sairauksien ennalta ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Valiokunta esittää, että sivistysvaliokunta harkitsee lakiehdotuksen 2 §:n sanamuodon muuttamista siten, että säännöksessä huomioidaan myös psyykkisen toimintakyvyn ylläpitämisen ja parantamisen edistäminen.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
vpj. Anne-Mari Virolainen /kok
jäsen. Laila Koskela /kesk
Eeva-Maria Maijala /kesk
Lea Mäkipää /ps
Mikael Palola /kok
Terhi Peltokorpi /kesk

Kristiina Salonen /sd
Arto Satonen /kok
Eero Suutari /kok
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /vihr
Maria Tolppanen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi liikuntalaki, jonka keskeisenä tavoitteena on muiden muassa edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, lisätä lasten ja nuorten kasvua sekä kehitystä liikunnan keinoin samoin kuin kasvattaa ja tukea väestön hyvinvointia ja terveyttä. Esityksessä esitetään myös seuratoiminnan ja huippu-urheilutoiminnan kehittämistä siten, että rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita noudatetaan. Lakiesityksen peruslähtökohtana on tasa-arvo, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus, terveet elämäntavat, monikulttuurisuus sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää lähtökohtaisesti uutta liikuntalakiesitystä hyvänä sekä kannatettavana. Valiokuntaryhmämme katsoo, että liikuntalaki edistää väestön sekä koko kansankunnan terveyttä ja itsetuntoa pitkässä juoksussa. Liikuntakulttuuri luo omatoimisuutta työpaikoille. Tämä tuo myös parhaimmassa tapauksessa sosiaali- ja terveystuolen kustannuksiin säästöä. Pidämme myös lähtökohtaisesti liikuntaa ja liikuntakulttuuria sekä seuratoimintaa ja vapaaehtoistoimintaa hyvänä sosiaalisena kannustimena, jotta eri ryhmittymät voisivat kuulua ja sitoutua paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Toisaalta näemme myös positiivisena seikkana sen, että nyt esitetyllä liikuntalakiuudistuk-

sella pyritään turvaamaan valtionavustukset sellaisille järjestöille, joiden tarkoituksena on juuri liikunnan edistäminen. Samaten näemme, että myös kansanterveysjärjestöillä ja erityisryhmien liikuntajärjestöillä on liikuntakentässä erityisen tärkeää painoarvoa. Kokonaisuudessaan myös liikuntapaikkojen rakentaminen ja niiden ylläpito tulee huomioida, sillä näillä on keskeinen rooli ihmisten liikuttamisessa.

Mielestämme on tärkeää, että lain soveltamisessa korostetaan syrjinnän ehkäisemistä eri järjestöissä ja liikuntapaikoilla sekä koulu- ja opiskelijaliikunnassa. Tämän johdosta valiokuntaryhmämme kiinnittää erityistä huomiota siihen, että yhdenvertaisuutta edistetään tasapuolisesti ilman, että tiettyjä erityisryhmiä mainitaan erikseen valiokunnan lausunnossa. Tämän vuoksi pidämme paheksuttavana sitä, että tietyt sosiaalisesti trendikkäät ryhmittymät nostetaan ikään kuin erityisasemaan. Jos tälle linjalle lähdetään, tällöin tulisi mielestämme huomioida kaikki ne henkilöön liittyvät seikat, jotka eivät saa olla syrjinnän perusteena.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2014

Maria Tolppanen /ps
Lea Mäkipää /ps